

Förvaltning av klövvilt

Förslag för en långsiktig och
hållbar förvaltning av klövvilt

SVERIGES JORDÄGAREFÖRBUND – VI EFTERSTRÄVAR BALANS

SVERIGES JORDÄGAREFÖRBUNDS MEDLEMMAR äger och förvaltar över 1,5 miljoner hektar mark över hela landet. Medlemmarna bedriver ett brett företagande på landsbygden med inriktning på skogsbruk, jordbruk, fastighetsförvaltning, produktion av förnybar energi, viltbruk, besöksnäring och mycket annat.

Bredden i verksamheterna medför att Förbundets medlemmar aktivt arbetar för att nå optimal balans mellan produktionsgrenar. Skogsbruk, fastighetsförvaltning och jordbruk är de viktiga intäktskällorna. Förekomst av vilt ska inte påtagligt påverka dessa verksamheter negativt.

Viltförvaltningen ska utgå ifrån grundprinciperna bevara, bruka och begränsa. Beslut om åtgärder i viltförvaltningen ska baseras på evidensbaserad kunskap och data där alla tre perspektiv beaktas och balanseras.

Rätt förvaltad är viltet en resurs. En resurs som kräver en aktiv förvaltning. Förbundet är positiva till åtgärder som ökar markägarens möjlighet att förvalta viltet aktivt.

En grundförutsättning för en balanserad klövviltsförvaltning är att markägaren har rådighet att förvalta viltstammarna utifrån de lokala behoven och förutsättningarna. Beslut till åtgärder ska fattas av den enskilda markägaren i samverkan med angränsande fastigheter.

Jordägareförbundets övergripande ståndpunkter

Samverkan och balans mellan vilt, foder och betesskador

1. Jakträtten är en del av äganderätten. Inskränkningar i jakträtten får endast göras i syfte att värna angelägna allmänna intressen och det måste råda balans mellan mål och medel.
2. Med jakträtten följer både rätt och skyldighet att bruka viltet samt reglera viltstammarnas storlek. Storlek på viltpopulation och jaktuttag ska ske utifrån fastighetens naturliga bärförmåga och i samverkan med fastighetsgrannar.
3. Viltskador kan innebära olägenheter och kostnader. Hänsyn till markgrannar och andra berörda intressen är en förutsättning för ett långsiktigt hållbart viltbruk. Där det finns behov ska klövviltstammarna minskas.
4. Viltstammarna ska huvudsakligen förvaltas och begränsas genom ordinarie jakt. Jakten ska bedrivas etiskt och effektivt.
5. Rätt förvaltad är viltet en resurs. Viltbruk är ett av flera sätt för markägaren att nyttja sin mark. Markägare avgör hur den egna marken ska brukas och hur olika typer av brukande ska vägas mot varandra.
6. Förbundet välkomnar och verkar för frivillig lokal samverkan i viltförvaltningen.

Sveriges Jordägareförbund åtgärdsförslag för en klövvilts- förvaltning i balans

1. Utveckla och tillhandahålla inventeringar som beslutstöd i förvaltningen
2. Stärk markägare- och brukarperspektivet i viltförvaltningsdelegationerna
3. Öka kompetensen hos markägare och jägare - erbjud rådgivning och utbildning
4. Främja frivillig lokal samverkan – ingen ökad reglering
5. Inför regionala dialoggrupper där utmaningar finns
6. Inför ändamålsenliga avtalsmallar för jaktupplåtelser
7. Främja åtgärder som ökar naturligt viltfoder i landskapet
8. Verka för ökat engagemang och ansvar hos markägare
9. Öka och sprid kunskap om effektiv jakt
10. Främja konsumtion av viltkött och underlätta hantering av fällt vilt

Utvecklade åtgärdsförslag

1. Utveckla och tillhandahåll inventeringar som beslutstöd i förvaltningen

Beslut bör byggas på inventeringar och lokal kunskap. Det saknas idag allmänt tillgängliga mätningar av viltskadors omfattning och kostnader i hela landskapet samt viltpopulationers storlek på lämplig geografisk nivå. Ett viktigt incitament för att skapa aktivt engagemang är kunskap om viltpopulationer och deras påverkan på landskapet på lokal nivå.

Det behöver utvecklas inventeringsmetoder och driftsättas sammanställd datainsamling, inklusive ekonomiska analyser, som kan vara ett stöd och incitament till åtgärder i förvaltningen på lokal nivå. Det huvudsakliga syftet med underlaget är att se utveckling av trender över tid samt att informationen är kvalitetssäkrad och neutral.

2. Stärk markägare- och brukarperspektivet i viltförvaltningsdelegationerna

Jakträtten är kopplad till äganderätten och beslut om åtgärder i viltförvaltningen sker på fastighetsnivå av markägaren. Hur viltförvaltningen utformas och bedrivs påverkar aktörer som bedriver ett aktivt brukande av jord och skog. Trots detta finns inget mandat vikt specifikt för jakträtten. Jord- och skogsbruket innehar två mandat, vilket utgör 13 procent av mandaten i VFD, men dessa är inte alltid markägare

Av de intressen som ledamöterna i viltförvaltningsdelegationerna (VFD) representerar påverkas ägare och brukare av jordbruksmark samt skogsnäring i de flesta fall mest av länsstyrelsens beslut som omfattar vilt. Sveriges Jordägareförbund anser att fördelning av mandaten i VFD skall förändras för att ta bättre hänsyn till hur myndigheternas beslut påverkar markägandet och brukande av jord och skog. Mandatfördelningen i VFD behöver därför omfördelas.

Förslag till ändring av ledamöterna i VFD:

Mandat	Idag		Förslag	
	Antal	%	Antal	%
Politik och myndighet	7	46,7%	5	33,3%
Naturintresse	4	26,7%	3	20,0%
Markägare & brukarintresse	2	13,3%	4	26,7%
Jakt & vilt	1	6,7%	2	13,3%

3. Öka kompetensen hos markägare och jägare - erbjud rådgivning och utbildning

Det finns ett stort behov av löpande kompetensförsörjning i förvaltning av klövvilt.

Viltförvaltningen bygger på ständigt föränderliga biologiska system som påverkas av olika faktorer och med stora lokala variationer. Det finns behov av ökad kunskap om hur olika klövviltsarter påverkar varandra och landskapet, hur populationer och skador ska inventeras, hur stora rovdjur påverkar, hur jakten genomförs effektivt och mycket mer. Ökad kunskap bidrar till mer väl avvägda beslut i förvaltningen utifrån lokala behov.

Förbundet föreslår att det tas fram en neutral rådgivningstjänst med särskild kompetens inom klövviltförvaltning. Den ska erbjuda rådgivning på fastighetsnivå eller annat lämpligt geografiskt område.

Nationell viltforskning ska öka insatser med kommunikation samt implementering av nationella forskningsresultat till den lokal förvaltningen.

4. Främja frivillig lokal samverkan – ingen ökad reglering

Rådighet över besluten är ett av de viktigaste incitamenten för aktivt engagemang i viltförvaltningen på lokal nivå. På lokal nivå är kunskapen om viltet och dess påverkan på landskapet som störst och där ska besluten tas. Ökad styrning och detaljreglering från myndigheter i viltförvaltningen minskar viljan till samverkan.

Det är viktigt att rådigheten finns på lokal nivå och att samverkan sker frivilligt. Bästa incitamentet till samverkan är tydlig nytta för den enskilde. Därför ska syfte och mål med samverkan beslutas på lokal nivå mellan de parter som anses få en mätbar nytta av arbetet.

Samverkan bidrar till en god beredskap i händelse av utbrott av smittsamma sjukdomar eller andra akuta händelser. Förbundet vill samarbeta med andra intressenter från den nationella nivån till den lokala.

5. Inför regionala dialoggrupper där utmaningar finns

Förbundet föreslår att det tillsätts regionala dialoggrupper i de län där behov finns. Dialoggrupperna består av sakkunniga företrädare för berörda intressen som utses av intresseorganisationerna. Dialoggrupperna ska ha en förankring hos berörda intresseorganisationer på nationell nivå. I dialoggruppen ingår även en företrädare för länsstyrelsen. Företrädare i dialoggruppen ska utbildas i konflikthantering i samband med sina uppdrag.

Dialoggruppens uppgift och syfte ska vara att föra dialog och konstruktiva samtal med berörda parter i de områden som har särskilt hög skadeproblematik och erbjuda stöd, informera om goda exempel och verka för att hitta åtgärder som minskar skadorna.

Det ska vara frivilligt för berörda i områden med hög skadeproblematik att delta i aktiviteter med dialoggruppen. Dialoggruppen har ingen beslutsrätt utan en rådgivande och medlande funktion.

Regionala dialoggruppen skulle kunna testas genom en pilot i tre län under tre år och därefter utvärderas. Företrädarna arvoderas därefter utifrån sina egna organisationer för uppdraget.

6. Inför ändamålsenliga avtalsmallar för jaktupplåtelser

Utveckla och upprätta jaktupplåtelseavtalsmallar som tydligt reglerar ansvarsfördelning och avskjutningsmål.

Avtal som tydligt reglerar hur många djur som ska fällas, hur utfodring får bedrivas samt hur skador i jord- och skogsbruket ska regleras, antingen genom tillgång till skyddsjakt eller reglering av annan kompensation för skador orsakade av klövvilt.

7. Främja åtgärder som ökar naturligt viltfoder i landskapet

Öka och sprid kunskapen om hur åtgärder och metoder kan förbättra tillgången på naturligt viltfoder i landskapet, exempelvis genom ståndortsanpassat skogsbruk. Erbjud rådgivning och utbildning till markägare. Syftet är att minska viltets negativa påverkan på jordbruksgrödor och produktionsskog.

8. Verka för ökat aktivt engagemang och ansvar hos markägare

Inom viltförvaltningen är det traditionellt utsedda företrädare för intressen eller intresseorganisationer som deltar i olika processer, tex skötselområden, älgförvaltningsgrupper, viltförvaltningsdelegationen, mfl. I dessa forum diskuteras ofta behov och åtgärder i viltförvaltningen, men kunskapen når sällan ut till de intressenter som företräds.

Det finns ett stort behov av att nå ut till fastighetsnivå med information om behovet av en aktivare klövviltsförvaltning samt erbjudande om utbildningar och stöd. Detta kan skapa engagemang som är ett viktigt incitament till insatser som kan bidra till en effektivare klövviltsförvaltning. Det kan ske genom individuella utskick med relevant information, genom frivilliga lokala samverkansinitiativ och tillgång till rådgivning.

9. Öka och sprid kunskap om effektiv jakt

Jakt efter flera olika klövviltsarter på samma marker är relativt nytt för många markägare och jägare. Jaktens utförande behöver anpassas utifrån nya arter och kraven på en effektiv jakt ökar när fler arter förekommer.

En välplanerad jakt har stor betydelse för utfallet. Inom detta område finns stort utbildningsbehov i tex utformning av pass, hundar, skytteträning, artkännedom, användning av digitala kart- och planeringsverktyg samt hantering av fällt vilt.

Markägare och jägare kan erbjudas denna typ av kunskap genom utbildningar och rådgivning, genom lokal samverkan och erfarenhetsutbyte samt att intresseorganisationer samverkar och lyfter goda exempel för inspiration och lärande, både på nationell och regional nivå.

10. Främja konsumtion av viltkött och underlätta hantering av fällt vilt.

Ett incitament för att främja aktiv jakt och ökad avskjutning i områden där behov föreligger är att det finns en god infrastruktur kring hanteringen av fällt vilt. En enkel hantering underlättar försäljning av vilt och bidrar till en god hygien vilket ökar viltköttets attraktivitet och värde.

Det kräver att det finns lättillgängliga viltdepåer och fortsatt kostnadsfria trikin- och cesiumprover.

Förslag:

- Inför driftsstöd till viltdepåer med finansiering från strategiska planen.
- Inför kostnadsfria trikin- och cesiumprover för vilthanteringsanläggningar.
- Rikta projektstöd till åtgärder som främjar ökad konsumtion av viltkött i både privat och offentlig verksamhet.

Sveriges Jordägareförbund

KONTAKTUPPGIFTER

Johan Varenius, sakkunnig jordbruk & vilt
varenius@jordagarna.se

Anders Grahn, generalsekreterare
gs@jordagarna.se